

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

8. De Conscientia errante.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Secundo queritur, An bonitas vel prauitas actus pendeat ex lege aeterna Dei imperante bonum, & malum vetante. Quod est querere, An actus humani sint boni vel mali, eo quod vel cum lege Dei aeterna consentiant, vel pugnent. Quidam existimant bonitatem vel deformitatem humanorum actuum ita ex lege Dei aeterna pendere, vt si ex hypothesi lex aeterna non esset, actus nec boni, nec mali fuissent. Addunt alij; si quis contra rectam rationem egisset, penitus tamen ignorans legem Dei aeternam, non peccasset. Mihi tamen videtur anim aduertendum, actus aut esse bonos vel malos per se & natura sua: cuiusmodi sunt ea opera, quae iure naturali vel imperantur, vel damnantur; vt mendacium, furtum, homicidium, adulterium, in malis; in bonis vero castè viuere, depositum reddere, Deum colere & venerari, parentes reuereri: in promissis fidem seruare. Alij vero actus sunt boni vel mali, non per se & natura sua, sed quia aliqua lege humana praecipuntur vel vetantur: Alij item non sunt per se boni vel mali, sed eo quod aliqua lege Diuina scripta, positae, sunt imperati vel prohibiti: quales sunt actus quibus aliqua sacramenta suscipiuntur, aut alijs conferuntur; actus tales fuerunt multi quos olim lex diuina scripta praecipit aut vetuit. Actus igitur iure naturali boni vel mali sunt per se tales, quia per se rectae rationi consentanei vel dissentanei. Quare sicut in naturalibus, quamuis si ex hypothesi Deum non esse fingeres, verum esset dicere, hominè esse animal, esse substantiam, esse corporeum; quia haec ad naturam hominis pertinent, & Deus rerum naturas non mutat: sic etiam in moribus quamuis Deum non esse quis ex hypothesi fingat, aut mentis cogitatione concipiat, nihilominus malum est mentiri, furari: & bonum est reuereri parentes, depositum reddere, castè viuere, quia haec ad naturam actuum spectant, eorumque natura est vt cum recta ratione conueniant vel pugnent. Et quia quicquid est rectae rationi consentaneum, vel aduersum, est legi diuinae congruens, vel contrarium, quae lex diuina est ipse Deus, qui per naturam est recta ratio, lex & regula agendorum; ideo bonitas aut prauitas actuum dicitur à lege aeterna dependere. Sicut enim actus bonus vel malus respectum & ordinem habet ad rectam rationem, sic etiam ad legem Dei aeternam. Caeteri vero actus, qui non sunt per se boni, vel mali, sed quatenus lege humana vel diuina prohibiti vel imperati, extante lege sunt boni vel mali, quia rectae rationi sunt consentanei vel contrarij, quamdiu lex viget: ea vero abrogata & sublata, non sunt amplius boni vel mali. Ex quo efficitur, vt si is scienter agat contra rectam rationem, quamuis penitus ignoret legem Dei aeternam, verè peccatum admittat, quia facit opus rectae rationi contrarium: Praeterea consequitur vt nulla potestate ius naturae solui, tolli, & deleri queat, quia (vt diximus) rerum naturae mutari non possunt. Hinc etiam perspicitur, ideo aliquid dici iuris naturalis, quia naturalis recta ratio praescribit id ita esse faciendum aut fugiendum; ita vt si omittatur, aut violetur, labefacteturue, contra rectam naturalem rationem sit omisso vel factum. Id vero dicitur esse solum consilium, quia etiam si omittatur, non est contra rectam ra-

tionem omisso. Hinc etiam perspicitur id quod Arist. docet lib. 5. Ethic. ca. 7. dupliciter aliquid esse bonum: aut enim est bonum per se & natura sua, aut est bonum lege posita siue dato precepto. Quod est per se bonum, ubique bonum est; & quia sua natura bonum, ideo lex imperat; vt fiat: quod est secundo modo bonum, vim habet ubi & quando lex praecipit. Sic etiam aliquid aut est per se malum, & propterea lege interdictum: aut est malum solummodo; quia lege siue precepto vetitum, & proinde ubi lex prohibet, aut preceptum vetat, est euitandum. Postremò sciendum est legem non solum intelligi eam, qua consociatur aliquid in hunc modum, Fac; aut Ne facias hoc aut illud, sed etiam qua fugienda vel agenda iudicantur: videlicet, ius suum est cuique tribuendum, nulli nocendum, castè viuendum, depositum reddendum Greg. 2. d. 35. q. 1. art. 2. Gabriel. 2. d. 35. q. 1. art. 1.

Cap. VIII.

De conscientia errante.

A Nimaduertendum est, actum humanum tunc esse bonum vel malum, quando est rectae conscientiae congruens, vel contrarius: immò aliquando esse bonum, etiam si cum errante conscientia consentiat: & malum si à conscientia errante dissentiat. Et ideo tractandum nobis est de conscientia errante. Secundo de conscientia opinante. Tertio de conscientia dubitante. Quarto de conscientia scrupulosa. De conscientia agunt Theologi in 2. d. 39. Cordubensis edidit tractatum diuinum in 14. quest. qui est in lib. 3. suarum quaestionum.

Primo queritur, Quid sit conscientia. Respondeo, secundum aliquos conscientiam ad voluntatem pertinere, ac secundum alios ad vim & facultatem rationis, & hoc est verius. Est enim conscientia animi quaedam ratio, vis & lex, à qua & de recte factis, & malefactis admonemur: est in homine veluti quaedam rectae rationis scintilla bonorum malorumque facinororum index. Sed adhuc inter hos est controuersia, an sit habitus rationis, an actus. Quidam, nempe Sco. Bonau. Dur. putant esse habitum in ratione existentem. Sed iuxta S. Thomam, Gabrielem, Cordub. & alios, conscientia est actus rationis, & hoc est longe probabilius. In praesentia igitur: conscientia nihil aliud est nisi actus rationis, quo ipsa praescribit, quid sit agendum, quid fugiendum: item quid sit bonum, quid malum, quid fas sit, ac liceat, quid non liceat: item quid sit ratione precepti praestandum, quid vitae legis cauendum, & respuendum. Conscientiae enim est testificari, accusare, increpare, arguere, praescribere, monere, suadere, stimulare, & hinc fit vt conscientia esse dicatur violare legis, & rectae rationis tristis quaedam cogitatio, & morsus: qui infixus homini viuunt, quamdiu ille, nec vi nec fraude extinguitur: conscientia itidem dicitur esse affectuum corrector, & animae paedagogus; flagrum post peccatum: quia perfecto demum scelere magnitudo eius intelligitur. Frangit ante peccatum, quia infixata nobis ea rem auersatur quae lex vel natura damnauit; conscientia est malefactorum testis, immò & tortor. Vrit enim, caedit & verberat animam: vnde mala conscientia etiam in solitudine anxia & sollicita est, neque vigilijs, neque quietibus, sedari potest.

Secundo

Secundò quæritur, Quid sit conscientia errans? Respondeo, esse actum rationis, quo illa præscribit aliquid esse bonum, aut vi & ratione præcepti faciendum; cum tamen malum sit, aut saltem cum debitum & imperatum non sit. Et è contrario præscribit aliquid esse malum, aut vi & imperio legis vitandum, cum tamen bonum sit: aut nulla lege interdictum: vt si quis puteet esse mentiendum aut furandum ad vitam alterius seruandam & tuendam.

Tertiò quæritur, An peccatum sit agere contra conscientiam errantem: Glossa in cap. Omnes. 28. quæst. 1. recenset quorundam sententiam assertentium nõ esse peccatum, si aliqui imperatum vel veritum sit id, quod cõscientia suadet ac monet: quia malum est quod cõscientia errans præscribit; ergo non est peccatum contra conscientiam errantem facere in re aliqui imperata, vel vetita: vt si conscientia errans præciperet esse furandum, depositum non esse reddendum, fidem datam esse violandam, peccatum non esset si contra eam ageretur. vnde inquit, rectè & sapienter dixit Cicero viro bono fixum in omni vita est, transuersum vnguem à recta conscientia non discedere: à recta dixit, non ab errante. Sed communis omnium Doctorum sententia est, esse peccatum facere contra errantem conscientiam: quod ratione concluditur: quia quippiam quod fieri oportet agere debemus vt est à ratione propositum: ergo si conscientia bona fide errans aliquid proponat, vt agendum vel vitandum, id nos oportet facere aut vitare. Et hoc tanquam certum ponitur in cap. Omnes 28. q. 1. cap. per tus. 2. de Simonia. cap. Per litteras, de restitutione Spoliato. cap. 93. Quoniam omne, De præscriptiõibus. Sicut enim si Titius despiceret Caium, militem priuatum, putans regem esse non militem: regem ipsum non militem despexisse merito crederetur. Sic etiam si quis conscientiam errantem contemnat, est diuinæ legis contemptor; quoniam conscientia, lex diuina reputatur. Idem colligitur ex Paulo dicente ad Roman. 14. Omne quod non est ex fide, peccatum est. vbi loquitur Apostolus de ijs, qui in discernendis & comedendis cibis conscientiam minimè sequebantur. Ac licet August. lib. 1. contra duas epist. Pelag. cap. 3. Fulgen. lib. de incarnat. & gratia Christi. cap. 24. Prosper. in epist. ad Rufi. de gratia & lib. arbit. huiusmodi Pauli locum interpretentur de fide, qua credimus & Christiani sumus: Communis tamen Patrum sensus est de fide, id est, de conscientia. Omne quod non est ex fide (hoc est, id quod iuxta conscientiam aliquid mandantem non sit,) peccatum est. Origenes, Chrysostomus, Ambrosius, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, Anselmus. Et reuera hæc videtur esse mens Apostoli in eo loco, vt ex antecedentibus & consequentibus planè legenti cuiq; constabit.

Quartò quæritur, An facere contra conscientiam errantem sit peculiare peccatum in certa quadam specie constitutum contra speciale præceptum: Respondeo, non esse, sed in specie certa constitui pro varietate præcepti; contra quod conscientia errans existimet se peccare: veluti si quis; am cõscientia errante puteet sibi esse hodie ieiunium seruandum, intemperans est, si ieiunium

soluat: si credat oportere serè Diuinam audire, contra religionem peccat, si rei sacræ & Diuinæ non adfit: si existimet esse furandum, vt pauperi indigenti eleemosynâ largiatur, nisi fuerit cõtra misericordiâ delinquit. Itè si credat esse mentiendum vt vitam seruet innocentis, homicida est, nisi mentiatur. Item de ceteris iudicandum.

Quintò quæritur, An sit lethale, an veniale peccatum contra conscientiam errantem agere: Respondeo, Interdum esse lethale, interdum veniale peccatum, pro varietate materiæ grauis & magnæ, vel leuis & paruæ, in qua conscientia errat, & pro varietate iudicij, quo aliquid suadèdo vel moneudo aberrat à lege. Potest enim accidere, vt conscientia existimet aliquid esse veniale peccatum, & quatenus tale vitandum, licet aliqui sit materiæ grauis: item potest existimare aliquid esse lethale crimen & quatenus tale cauendum, & fugiendum, cum tamen res sit aliqui leuis vel mediæ & indifferens.

Sextò quæritur, Quid dicendum, si conscientia errando præscribat generatim aliquid esse malum siue peccatum, & non determinatè & distinctè lethale aut veniale: nec definitè contra hoc vel illud præceptum, vel contra hanc vel illam speciem virtutis: an tunc contra conscientiam agere, sit lethale peccatum, & ad certam peccati speciem pertineat. Respondeo ad primam partem quæstionis propositæ, esse lethale delictum, quia se exponit conscientia graui periculo magis peccati. Quemadmodum enim si Titius in animo habuisset peccare, & male agere in vniuersum, & hoc animo & voluntate in peccatum incidisset, eius peccatû fuisset lethale, propterea quod ex huiusmodi affectu, & voluntate in periculum incurrisset grauis peccati, quamuis casu veniale tantum peccatum aliqui admisisset. Ita etiam si quis ageret contra conscientiam per errorè momentem in vniuersum aliquid esse peccatum, & non distinctè ac speciatim lethale vel veniale, absque dubio grauitè peccaret, quia secundum suæ conscientiæ æstimationem, subiret periculum lethalis peccati. Ad secundum: sicut si Titius vellet vniuersum, & generatim peccare, aut malè viuere, in eo speciale esset peccatum contra synderesim, quæ vniuersè præscribit, esse bene agendum & bene viuendum: ita si conscientia per errorè suadeat aut præcipiat aliquid esse faciendum, aut penitus vitandum, vel aliquid esse peccatum vel malum, & contra eam agatur, erit peccatum contra synderesim, non cõtra aliquam certam speciem virtutis: ad peccatum enim sufficit, si quippiam fiat, quod à recta ratione dissentiat.

Septimò quæritur, An si quis faciat contra rectam rationem nõ errantem, peccatum duarum deformitatum admittat; Veluti si Titius Caium vel alium interficiat scienter contra conscientiam præscribentem homicidium esse peccatum. Quidam putarunt esse duas prauitates in omni peccato, quod contra rectam & veram conscientiam admittitur; sed probabilius alijs viderur, vnam tantum esse peccati deformitatem, nempe contra eam specialem virtutem, cui peccatû aduerfatur: quoniam recta, & vera conscientia eadè penitus ratione præscribit peccatû esse vitan-

Cord. q. 4.
Medi. 1. 2.
q. 19. ar. 6.

Quos citat
Cord. q. 4.

S. Th. 1. 2.
q. 19. ar. 5.
Cord. q. 4.
dub. 1. Me.
dub. 1. 2. q.
19. ad 6.
dub. 4.

dum, quia virtus precipit, idem peccatum esse fugiendum. Vna enim & eadem ratio est, qua iniustitia monet ac precipit nemini esse nocendum, & qua conscientia recta & vera suadet & imperat ne alteri noceatur. At verò ubique eadem ratione aliquid imperatur aut prohibetur, vna est legis siue præcepti ratio, licet plures sint, qui prohibeant, vel imperent.

Octauò queritur, An conscientia errans vim habeat nos sibi obligandi, hoc est, vt eam sequi & iuxta ipsius præscriptum agere debeamus; Dux sunt opiniones. Prima asseuerat non habere vim obligandi, sed ligandi: ait enim obligari & ligari plurimum inter se differre: quando namque conscientia obligat, non solum peccatur, si contra eam agitur, sed etiam iuxta eius præscriptum facere nos oportet: at verò quando conscientia ligat & non obligat, tunc si contra eam agatur, peccatum quidem admittitur, non tamen secundum eam agere debemus, quoniam possumus huiusmodi conscientiam errantem deponere. Et ideo ligamur, quia si contra eam facimus, peccamus: itidem si iuxta eam agimus, hoc est, eam sequimur, etiam delinquimus. Atque hoc est quempiam esse ligatum & non obligatum: ligatum quidem, quia siue iuxta conscientiam, siue contra eam agatur, peccato: non obligatum verò, quia licet contra conscientiam errantem facere non possit aut debeat, nulla tamen lege & iure cogitur eam sequi, quoniam cuique licet eam relinquere. Sic Dur. 2. d. 39. q. 5. num. 7. Greg. 2. d. 39. q. 1. ar. 2. Almai. r. aff. 1. mor. c. 5. ad calcem. Alex. p. 2. q. 120. nu. 3. ar. 1. immò etiam S. Tho. 1. 2. q. 19. ar. 1. videtur idem docere; nunquam enim ait conscientiam errantem obligare, sed ligare. **Secunda opinio** docet conscientiam errantem non solum ligare, sed etiam obligare, & idè esse in hac re obligare & ligare. **Mihi** probabilis videtur quod alij distinguendo respondent conscientiam errantem aut ex errore vitioso aut probabili, & iusto proficisci. Si ex vitioso oriatur, tunc conscientia errans non habet vim obligandi, sed ligandi: & in hoc casu non est idè obligari quod ligari: quod hac ratione conficitur, quoniam si conscientia erret & error sit vitiosus, hoc est, mala fide susceptus, quoadiu ea permanet, contra eam absque peccato agere non possumus & proinde quasi obstricti & ligati tenemur ne contra eam faciamus; nec tamè eam sequi debemus, qui cum ex errore vitioso manet, & surgat, vim obligandi non habet, quoniam error est voluntarius, & idcirco eum deponere & abijcere nos oportet. ergo siue contra huiusmodi conscientiam errantem factitemus, siue eam sequamur, peccamus; nec tamè sequitur vt simpliciter ex necessitate peccemus, quia licet nobis eam conscientiam exuere, & proinde absolute etiam fas est contra eam non agere cum relinqui & deponi iure possit. **Et in huiusmodi casu verù est**, quod ait prima opinio, conscientiam errantem ligare, non obligare. Si verò conscientia erret, & error probabilis & iustus sit, hoc est bona fide contractus, tunc habet vim obligandi: & idem est in casu proposito ligari, quod obligari; quoniam impediti & quasi vinculo obstricti sumus, ne contra eam facere iure possimus: & eam sequi lege compellimur: nec tamè eam sequendo delinquimus,

quia error est bona fide probabilis & iustus, & proinde absque voluntate nostra creatus in animo, qui eo ipso quod bona fide sine vitio & culpa est, depelli ratione non potest. Et in hoc casu locum habet, quod secunda opinio tradit. **Quares**, Quare quando conscientia labitur decepta errore voluntario & vitioso, peccatur cum contra eam quidpiam agitur, & nihilominus tamen si quis eam sequatur, & secundum eam agat, non eo ipso bene agere iudicatur. **Respondeo**, Ad operis bonitatem semper requiri integram causam, in malis autem sufficere qualicumque circumstantiæ vitium peculiare & singulare. Vt igitur bonum sit agere secundum conscientiam errantem voluntariè, & vitiosè, oportet existimationem conscientia bonam esse & cum recta ratione congruentem: at verò quando mala fide, & proinde spontè & voluntate conscientia errat, eiusmodi existimatio bona esse non potest, qualis esset si bona fide erraret. Agere autem contra conscientiam vitiosam mala fide errantem, ideo est malum, quia eo ipso quod est error voluntarius & vitiosus, potest deponi ac ratione depelli, qui quando non abijcitur spontè ac voluntate nostra permanet: eo verò permanente, malum est contra conscientiam errantem agere, quoniam agitur contra id, quod conscientia monet, præscribit, ac precipit.

Nondò queritur, An peccatum sit grauius, facere contra conscientiam mala fide errantem quam eam in operando sequi. **Quidam** putarunt maius esse peccatum sequi conscientiam vitiosè errantem, quam agere contra eam: Quoniam inquit, grauius peccatur, cum superioris potestatis præceptum, quam cum inferioris negligitur ac violatur. Sed cum in malis conscientiam mala fide errantem sequimur, Dei, & recte rationis legem, malum quod sit, prohibentem perfringimus, & nostræ conscientia quæ est longè inferioris auctoritatis, præceptum exsequimur. **Verum** probabilius apparet quod Durandus, & Almai. tradiderunt, in hoc certam regulam constitui non posse: aliquando enim accidere potest, vt grauius sit agere contra huiusmodi conscientiam errantem, quam ipsam audire. Veluti, si Titius putet esse mentendum ad seruandam vitam alterius: nisi mentiatur, grauius peccat, quoniam homicidè in se culpam admittit; Si vero mentiatur, solum peccat officiosum mendacium dicendo, & vitam alterius conseruat. Aliquando verò est minus peccatum facere contra conscientiam vitiosè errantem, quam eius præscripto parere. Vt si Titius existimet, non furari ob elemosinam pauperibus erogandam, esse quidem peccatum, sed tantum veniale: tunc si Titius fuerit, peccati lethalis sese culpa deuincit, & tamen si non fuerit, tantum veniali noxa tenetur obstrictus. Quare in hac quaestione est de grauitate peccati iudicandum pro qualitate rei efficiendæ vel omittendæ, quam conscientia mala fide errans præscribit, ac precipit.

Decimò queritur, An conscientia errans nos arctiori vinculo obstringat quam Præfecti, siue superioris hominis præceptum: Bonæ cura sentit maiorè obligandi vim habere Superioris præceptum: quia possumus, & aliquando debemus

conscien-

*Cord. q. 4.
dub. 3. Me-
dus. 1. 2. q.
19. a. 6. Ca.
br. 2. d. 39.
qu. 1. art. 3.
dub. vlti.
prope finè.*

*Basso. 2. d.
38. q. 4. a. 3.*

*Du. Alm.
Cord. Me-
dus. loci
sup. cit.*

*Basso. 2. d.
39. ar. 1. q.
3. ad vlti.*

Alex. p. 2.
cap. 160. m.
3. art. 2.
S. Th. 2. d.
39. q. 1. art.
vlt. ad 3.
Meli. 1. 2.
q. 19. ar. 6.

conscientiam, errantem deponere ob Præfetti præceptum seruandum. At S. Thomas, & alij docent arctius nos alligari conscientie errantis præcepto quam Superioris præcepto, quoniam obligatio ex conscientia errante existens ac surgens, iuris est naturalis, quo iure facere nos oportet prout nostra ratio præscribit agendum aliquid aut fugiendum. Existimo dum conscientia errans permanet errore non abiecto, maiorem nos sibi obligandi vim habere, quam Superioris præceptum. fas tamen est conscientie errorem ad Superioris nutum, & voluntatem iustam depellere: quia possumus idem sentire quod ille; & proinde consilio aut præcepto ipsius nostrum errorem euere, quo deposito amplius conscientia nos sibi non obligat, sed Superioris præceptum datum.

Card. g. 4.
titata su-
perius.
Meli. 1. 2.
q. 19. ar. 6.

Vndecimò quæritur, An præceptum non agendi contra conscientiam errantem, indulgentie diuinæ beneficio relaxari, & abrogari iure possit: Quidam sentiunt posse. At verius est quod alij tradiderunt, non posse, quia est iuris naturalis præceptum & lex, à qua nullius indulgentia, & auctoritate potest quis solui & eximi.

Meli. 1. 2.
q. 19. ar. 6.

Duodecimò quæritur, An si Titius per conscientiam erret, ita tamen ut eius error non semper actu in iudicando permaneat, sed habitu tantum, peccet quotiescunque faciat contra conscientiam non actu in iudicando errantem, sed habitu in animo infixam. Quod est quærerere, an peccatum sit facere contra conscientiam errantem non actu, sed habitu; ut si Titius per errorem persuadeat sibi peccatum esse, operam dare magistro, & doctori Scholasticæ Theologiæ, quo quidem errore nondum abiecto, operam & studium conferat in Scholasticam Theologiam, prorsus immemor suæ conscientie errantis. Quidam cen-
sent Titium peccare, quandiu conscientia errans antiqua non est reuocata; quare satis esse, inquit, ad peccatum, si contra conscientiam errantem antiquam, & adhuc habitu non actu manentem quisquam operetur. Verius tamen videtur, quod alij sentiunt, non esse peccatum: alioqui enim in ethnicis hominibus omnia peccata impietatis, & infidelitatis culpa macularentur, quia in ipsis infidelis, & impia voluntas & conscientia errans habitu perseuerat. Deinde vniuersa eorundem opera in vitio essent & culpa, propterea quod ipsi habitu semper in pravi animi affectu, & voluntate persistunt. Non ergo sufficit si conscientia errans habitu tantum steterit ac permaneat in animo, ita ut ab ea nunquam per actum contrarium recesserimus: verum requiritur præterea ad peccatum, ut contra conscientiam actu per errorem iudicantem quippiam facitemus.

Tertiodecimò quæritur, An actus per conscientiam bona fide sine peccato errantem, factus non solum culpa careat, sed etiam sit bonus. Teste Almaino. traß. 1. Moral. cap. 4. Martinus. quest. 1. de ebrietate ad 9. sentit eiusmodi actum, qui alioqui est malus ex obiecto, ob ignorantiam bona fide sine peccato contractam, excusari quidem à culpa & vitio, sed bonum non esse. Idem censet Angelus, ut testatur Cordub. q. 23. de ignorantia, quod probant; quia non est actus virtutis, eo quod circa malum obiectum versetur, ut si quis rem alie-

nam sibi sumat, bona fide putans esse suam: si accedat ad vxorem alterius, ratus bona fide ad suam accedere. Oppositum tamen docent Almainus, & Cordubensis: Fortassis quæstio est nominis non rei: nam Martinus, & Angelus nihil aliud videtur docere, nisi huiusmodi actum, non esse bonum per se, & natura sua, quia circa materiam malam versatur, non negant esse bonum actum ex accidenti, hoc est, non negant esse bonum existimatione, & opinione rationis, & conscientie bona fide peccato errantis.

Cap. IX.

De conscientia opinante, & primum de opinionibus deligendis quacunque in re agenda.

ANTEQUAM ad eam quæstionem venio, An licet cuiquam contra propriam opinionem facere, pauca quædam breuiter disputabo de opinionum delectu, præsertim in rebus agendis. Porro de opinionibus deligendis possumus disputare dupliciter, nimirum aut in foro exteriori conscientie, aut in foro interiori, Primum expediam, Quænam opinio sit in foro exteriori amplectenda: Secundò loco explicabo, quæ opinio sit in foro conscientie alijs præferenda. In foro exteriori versantur, iudex in iudicando, & ferendo sententiam: Aduocatus in patrocinio suscipiendo, & causis defendendis: Doctor in docendo: Qui consultitur, in consilio dando, Medicus in medendo. Porro in hoc opere opinionem accipio latè, ut est eadem, quæ sententia alicuius viri Catholici, quamuis errorem contineat, aut cursu temporis sit damnata, aut communiter reiecta.

Quod igitur attinet ad forû exterius, id à Summis per multas regulas explicatur, ut videre est apud Angelum, Syluestrum, Rosellam, Tabiensem, Armillam, & Nauarrum. Nos verò ut totam rem paucis perstringamus, certas quasdam præceptiones, & regulas suis exemplis confirmatas in medium proferemus.

Prima Præceptio.

QUOTIESCUNQUE sententia, aut definitio Fidei verbis apertis manifesta est, tunc quicquid Doctores alioqui grauissimi tradiderint, opinio quæ huiusmodi sententia, vel definitione Fidei videtur inniti & fulciri, aut quæ ei maxime accedit, est omninò tâquam certa, & vera, quorumcunque Doctorum sententia posthabita, tenenda. Hoc patet exemplis. Ex Concilio Tridétino sess. 7. c. 1. planè colligitur omnia Sacramenta esse à Christo Domino instituta. Quare reijcienda est sententia Alexandri, & Bonauenturæ docentium, Confirmationis sacramentum non esse à Christo, sed à Spiritu sancto per Apostolos, vel per Ecclesiam in Concilio Meldensi institutum. Item sess. 14. Concilij Tridentini can. 1. habetur, Extremam vnctionem esse à Christo institutam; ac proinde refellitur sententia Hugonis sancti Victoris li. 2. de sacra. pa. 2. c. 2. Magis. 4. d. 23. c. 1. Bonaui. 4. d. 23. ri. 1. quest. 2. afferendum auctoritate

Nauar. in Manual. c. 27. n. 285. Et seq. Ceteri auctores in ver. opinio.

Alex. 4. p. q. 9. mem. 1. Bonaui. 4. d. 7. a. 1. quest. 1.

Christi